

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 07.08.13 № 1/9-533

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту
Автономної Республіки Крим,
департаменти (управління) освіти і
науки обласних, Київської та
Севастопольської міських
державних адміністрацій

Про методичні рекомендації
для проведення державної
атестації та внутрішнього
контролю навчальних закладів

З метою удосконалення програмно-методичного забезпечення здійснення місцевими органами управління освітою контрольних заходів у підпорядкованих їм навчальних закладах надсилаємо методичні рекомендації для проведення державної атестації та внутрішнього контролю дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних навчальних закладів, що додаються.

Просимо довести їх до відома місцевих органів управління освітою, керівників дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних навчальних закладів та використовувати у практичній діяльності.

Додатки:

1. Орієнтовний перелік та форми документів для оформлення справи за результатами державної атестації дошкільного, загальноосвітнього, позашкільного навчального закладу (додаток 1) на 9 арк.;
2. Орієнтовна програма здійснення внутрішнього контролю в дошкільному навчальному закладі (додаток 2) на 8 арк.;
3. Орієнтовна програма здійснення внутрішнього контролю в загальноосвітньому навчальному закладі (додаток 3) на 14 арк.;
4. Методичні рекомендації щодо здійснення атестаційної експертизи та внутрішнього контролю діяльності професійно-технічного навчального закладу (додаток 4) на 13 арк.

Міністр

Д. В. Табачник

Вергун Ю. В.
239-16-87

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

1. Вступ

Одним із головних завдань, поставленим перед професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, організаціями та установами, що надають послуги у сфері професійно-технічної освіти (далі – ПТНЗ), є забезпечення високої якості підготовки кваліфікованих робітників, які будуть конкурентоспроможними на ринку праці. Для реалізації цього завдання ПТНЗ необхідно постійно удосконалювати свою діяльність.

Створенню умов для поліпшення роботи ПТНЗ незалежно від підпорядкування та форм власності сприяє їх атестація, яка є складовою системи державного контролю за якістю підготовки робітничих кадрів і спрямована на визначення спроможності навчального закладу здійснювати освітню діяльність на рівні державних вимог (стандартів).

Основними завданнями атестації є:

- аналіз і оцінка реального стану організації та здійснення навчально-виховного процесу;
- оцінка відповідності знань, умінь і навичок учнів (слухачів) вимогам навчальних планів і програм;
- визначення відповідності умов професійно-технічної освіти, наявної матеріально-технічної та навчально-методичної бази вимогам навчальних планів і програм;
- оцінка якісного складу педагогічних і керівних працівників.

У даних рекомендаціях висвітлюються загальні підходи до проведення атестаційної експертизи та внутрішнього контролю ПТНЗ.

Атестаційна експертиза щодо визначення спроможності ПТНЗ здійснювати освітню діяльність на рівні державних вимог проводиться відповідно до Орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів (далі – Орієнтовні критерії), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 17.06.2013 № 772.

Окрім проведення атестаційної експертизи Орієнтовні критерії дають можливість керівникам ПТНЗ також здійснювати внутрішній контроль шляхом проведення самоаналізу діяльності навчального закладу, що проводиться з метою удосконалення його роботи.

Зважаючи на те, що однією з вимог для проведення атестації ПТНЗ є підготовка навчальним закладом матеріалів самоаналізу освітньої діяльності (стан матеріально-технічної бази, кадрового, навчально-методичного забезпечення тощо), використання Орієнтовних критеріїв створює умови для більш повного та об'єктивного його проведення (у тому числі й у міжатестаційний період).

Для проведення більш якісної атестаційної експертизи або внутрішнього контролю (самоаналізу) ПТНЗ члени комісії та керівники навчальних закладів можуть

використовувати рекомендації щодо розгляду питань і аналізу документів та інших джерел інформації, зазначених у Типовій програмі комплексної перевірки професійно-технічного навчального закладу, підприємства, установи, організації, що надає освітні послуги у галузі професійно-технічної освіти, затвердженій Державною інспекцією навчальних закладів України.

2. Використання Орієнтовних критеріїв для проведення атестаційної експертизи та внутрішнього контролю ПТНЗ

Орієнтовні критерії структуровані за чотирма блоками критеріїв:

- I. Рівень забезпечення обов'язкових умов діяльності ПТНЗ.
- II. Рівень можливості здійснення ПТНЗ навчально-виробничої діяльності.
- III. Рівень результативності здійснення ПТНЗ навчально-виробничої діяльності.
- IV. Рівень управлінської, фінансово-господарської та комерційно-виробничої діяльності ПТНЗ.

До першого блоку критеріїв входять чотири розділи (1. «Організаційно-правові засади діяльності ПТНЗ», 2. «Формування контингенту учнів (слухачів)», 3. «Ефективність використання ПТНЗ педагогічного потенціалу», 4. «Стан матеріально-технічної бази»), до другого – один розділ (5. «Організація навчально-виховного процесу, навчально-методичної і наукової роботи»), до третього – один розділ (6. «Якість підготовки учнів, слухачів»), до четвертого – два розділи (7. «Рівень управлінської діяльності», 8. «Рівень організації фінансово-господарської та виробничо-комерційної діяльності»). Кожен розділ структурований на відповідні критерії (всього – 67).

У Орієнтовних критеріях зазначено спосіб визначення критеріїв оцінки діяльності навчального закладу (відповідна формула для визначення індексної оцінки або експертна оцінка), показники діяльності ПТНЗ, документи та інші джерела інформації, що підлягають аналізу, а також форми і методи збору інформації (анкетування (А), бесіда (Б), аналіз документів (Д), спостереження (С), контрольні випробовування (К)).

Така структура Орієнтовних критеріїв створює умови для об'єктивного оцінювання діяльності ПТНЗ відповідно до вимог законодавства про освіту.

Об'єктивність оцінювання роботи конкретного навчального закладу забезпечується всебічним аналізом якісних і кількісних показників його діяльності шляхом заповнення Таблиці відповідності показників Орієнтовним критеріям оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів (електронна версія Таблиці розміщена на офіційному веб-сайті ДІНЗ України).

Для зниження ступеня суб'єктивності під час оцінювання в зазначеній таблиці використовуються три шари пріоритетів: пріоритетність блоків, розділів та критеріїв.

Для заповнення зазначеної таблиці використовується лише графа 8. «Значення коефіцієнта відповідності». Ця графа має сіре поле, що означає можливість внесення користувачем до неї відповідних цифрових показників.

З метою дотримання єдиного підходу до оцінювання та забезпечення його об'єктивності всі інші графи є захищеними.

Заповнення граф 9. «Часткова оцінка критеріїв», 10. «Часткова оцінка розділів», 11. «Часткова оцінка блоків» і останніх рядків таблиці щодо загальної оцінки діяльності ПТНЗ та оцінок за блоки критеріїв здійснюється в автоматичному режимі за допомогою комп'ютерної програми.

Члени комісії можуть встановити рівень діяльності ПТНЗ відповідно до визначених критеріїв двома способами:

- за допомогою експертної оцінки;

- за допомогою індексної оцінки (на основі визначення індексу (частки від ділення кількості реалізованих ПТНЗ вимог на кількість встановлених вимог).

Під час застосування експертної оцінки використовується така шкала:

- 0,00 балів – якщо рівень реалізації ПТНЗ встановленого критерію не задовольняє експертів та учасників навчально-виховного процесу;

- 0,25 балів – якщо рівень реалізації встановленого критерію є меншим за 50%;

- 0,50% балів – якщо встановлений критерій реалізується на 50%;

- 0,75% балів – якщо рівень реалізації встановленого критерію є більшим за 50%;

- 1,00 бал – якщо рівень реалізації встановленого критерію повністю задовольняє експертів та учасників навчально-виховного процесу.

Для експертної оцінки можливо також використовувати опорні критеріальні судження. Наприклад, у разі відповіді «так» на питання щодо реалізації ПТНЗ встановленого критерію у таблицю виставляється 1,00 бал; якщо «так» > «ні» – 0,75 балів; якщо «так» = «ні» – 0,50 балів; якщо «так» < «ні» – 0,25 балів; у разі відповіді «ні» – 0,00 балів.

Для більш об'єктивного оцінювання для кожного критерію можливо також розробити відповідну анкету. Тоді оцінка в межах одиниці розраховується як результат ділення кількості позитивних відповідей на загально можливу кількість відповідей, що дорівнює кількості питань.

Під час застосування індексної оцінки діяльності ПТНЗ використовуються формули, зазначені у графі 3 таблиці «Орієнтовні критерії оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів».

У разі потреби можливо також використовувати інші методи для визначення оцінки. Зокрема, ввести перелік вимог до кожного критерію (як еталону). Тоді кількість балів обчислюється як індекс (частка від ділення) кількості реалізованих у діяльності навчального закладу вимог відповідно до загальної кількості встановлених вимог (еталон). Наприклад, в еталоні закладено п'ять вимог. Встановлено, що у своїй практичній діяльності навчальний заклад реалізував три вимоги. Таким чином, коефіцієнт реалізації становитиме: $3/5 = 0,6$ балів.

Внесення балів до граfi 8. «Значення коефіцієнта відповідності» Таблиці відповідності показників Орієнтовним критеріям оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів у більшості критеріїв здійснюється у порядку збільшення (від 0,00 до 1,00).

Внесення показників до критерію № 49 «Ступінь дотримання учасниками навчально-виховного процесу вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності», абзацу другого критерію № 50 «- на початковому рівні», абзацу другого критерію № 51 «- на початковому рівні», критерію № 52 «Ступінь розбіжності показників навчальних досягнень самоаналізу і ККЗ», критерію № 65 «Відсоток заборгованості за надання освітніх послуг та зданих в оренду приміщень» здійснюється у зворотному порядку (від 1,00 до 0,00). Для зручності заповнення зазначені критерії у таблиці виділені курсивом, жовтим кольором та позначені зірочкою *.

З метою унаочнення результатів оцінювання на другому листі книги Excel розміщені таблиця «Результати оцінювання діяльності ПТНЗ» та діаграми «Рівень діяльності ПТНЗ». Дані до граfi «Показники» зазначеної таблиці та діаграм вносяться в автоматичному режимі після заповнення граfi 8. «Значення коефіцієнтів відповідності» таблиці, розміщеної на першій сторінці.

Після заповнення граfi «Показники» дані користувачем переносяться у граfi з назвами професій (позначені сірим кольором). Середнє значення показників можна обрахувати у ручному режимі, або внести відповідну формулу в останню комірку після заповнення всіх попередніх десяти комірок.

За наслідками експертизи визначається спроможність ПТНЗ здійснювати освітню діяльність на рівні державних вимог (стандартів). Так, якщо загальна оцінка балів із певної професії є 0,74 і менше, то дану професію, за якою здійснюється підготовка, перепідготовка чи підвищення кваліфікації, рекомендується вважати не атестованою. У разі встановлення загальної оцінки 0,75 і більше балів – атестованою.

Вищезазначена шкала використовується також під час оцінки результатів діяльності ПТНЗ щодо виконання ним положень Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів з питань освіти, а також дотримання вимог державних стандартів професійно-технічної освіти.

Оцінювання роботи ПТНЗ із загальноосвітньої підготовки здійснюється відповідно до Орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПТНЗ

[illegible]

Таблиця відповідності показників
Орієнтовним критеріям оцінювання діяльності професійно-технічних навчальних закладів
 області (міста)

(повна назва ПТНЗ)

Блоки критеріїв	Пріоритетність блоків	Розділи критеріїв	Пріоритетність розділів	Критерії	Пріоритетність критеріїв	Номер коефіцієнта відповідності	Значення коефіцієнта відповідності	Часткова оцінка критеріїв	Часткова оцінка розділів	Часткова оцінка блоків
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Рівень забезпечення обов'язкових умов діяльності ПТНЗ	0,24	1. Організаційно-правові засади діяльності ПТНЗ	0,20	1. Ступінь відповідності установчих документів ПТНЗ вимогам нормативних документів	0,25	K1				
				2. Відсоток професій, за якими ведеться підготовка до ліцензованої їх кількості	0,25	K2				
				3. Відсоток атестованих професій від загальної кількості ліцензованих	0,25	K3				
				4. Ступінь відповідності діяльності ПТНЗ заявленому статусу на рівні вимог державних стандартів ПТО	0,25	K4				
		2. Формування контингенту учнів (слухачів)	0,20	5. Ступінь виконання плану прийому та підготовки кваліфікованих робітників	0,20	K5				
				6. Ступінь відповідності правил прийому учнів (слухачів) до навчального закладу Типовим правилам	0,20	K6				
				7. Ступінь відповідності контингенту учнів (слухачів) ліцензійному обсягу ПТНЗ	0,10	K7				
				8. Відсоток відрахування учнів (слухачів)	0,10	K8				
				9. Відсоток відрахування учнів (слухачів) за невиконання навчальних планів і програм	0,20	K9				
				10. Ступінь відповідності ведення ПТНЗ ділової документації щодо прийому та руху контингенту учнів (слухачів) нормативним вимогам	0,20	K10				
		3. Ефективність використання ПТНЗ педагогічного	0,20	11. Відсоток забезпеченості викладачами з предметів ПТП	0,14	K11				
				12. Відсоток відповідності фахової освіти викладачів з предметів ПТП	0,12	K12				

		потенціалу								
				13. Ступінь забезпеченості майстрами (інструкторами) виробничого навчання (відповідно до їх штатної чисельності)	0,12	K13				
				14. Відсоток відповідності фахової освіти майстрів (інструкторів) виробничого навчання (відповідно до їх штатної чисельності)	0,16	K14				
				15. Відсоток викладачів із предметів ПТП, які мають кваліфікаційну категорію "спеціаліст I категорії", "спеціаліст вищої категорії"	0,11	K15				
				16. Відсоток майстрів (інструкторів), які мають педагогічне звання, першу і другу категорії (відповідно до їх штатної чисельності)	0,08	K16				
				17. Наявність та своєчасність виконання плану заходів щодо підвищення кваліфікації, стажування та атестації педагогічних працівників	0,15	K17				
				18. Відсоток відповідності кваліфікації (розряду) майстрів, інструкторів ліцензійним умовам	0,12	K18				
		4 Стан матеріально-технічної бази:	0,20	19. Ступінь відповідності використання будівель та споруд їх призначенню (раціональність використання)	0,20	K19				
		4.1.Ефективність використання матеріально-технічної бази і об'єктів соціальної сфери		20. Ступінь забезпеченості навчальними кабінетами з ПТП	0,14	K20				
				21. Ступінь відповідності площі навчальних кабінетів нормативам ПТП	0,14	K21				
				22. Ступінь забезпеченості навчальними лабораторіями з ПТП	0,14	K22				
				23. Ступінь відповідності площі навчальних лабораторій нормативам ПТП	0,12	K23				
				24. Ступінь забезпеченості навчальними майстернями, полігонами, автодромами, трактородромами, навчальними господарствами з професій	0,14	K24				

		4.2. Забезпечення розвитку матеріально-технічної бази і об'єктів соціальної сфери	0,20	25. Ступінь відповідності нормативам площ навчальних майстерень, полігонів, автодромів, трактородромів, навчальних господарств з професій	0,12	K25				
				26. Ступінь відповідності будівель та споруд санітарно-технічним вимогам	0,17	K26				
				27. Ступінь відповідності оснащення навчальних майстерень, полігонів, трактородромів, автодромів вимогам робочих навчальних програм з ПТП	0,17	K27				
				28. Ступінь відповідності оснащення навчальних лабораторій вимогам робочих навчальних програм з ПТП	0,17	K28				
				29. Ступінь відповідності оснащення навчальних кабінетів вимогам робочих навчальних програм з ПТП	0,17	K29				
				30. Ступінь комп'ютерного забезпечення ПТНЗ відповідно до вимог навчального процесу	0,16	K30				
				31. Ступінь забезпеченості основними обов'язковими засобами навчання, необхідними для виконання навчальних планів і програм	0,16	K31				
2. Рівень можливості здійснення ПТНЗ навчально-виробничої діяльності	0,24	5. Організація навчально-виховного процесу, навчально-методичної і наукової роботи: 5.1. Стан організації навчально-виробничої діяльності	0,25	32. Ступінь відповідності організації навчально-виробничої діяльності вимогам Положення про організацію навчально-виробничого процесу	0,20	K32				
				33. Ступінь відповідності планування навчально-виробничої діяльності вимогам нормативно-правових актів	0,20	K33				
				34. Ступінь виконання робочих навчальних планів та програм із професійно-практичної підготовки	0,20	K34				
				35. Ступінь виконання робочих навчальних планів та програм із професійно-теоретичної підготовки	0,20	K35				
				36. Рівень організації системи внутрішнього контролю за здійсненням навчально-виробничої діяльності	0,20	K36				

		5.2. Стан організації навчально-виховної діяльності та соціального захисту учасників навчально-виховного процесу	0,20	37. Рівень правової свідомості учнів	0,25	K37				
				38. Рівень організації навчально-виховної діяльності	0,25	K38				
				39. Рівень соціального захисту учасників навчально-виховного процесу	0,25	K39				
				40. Ступінь розвитку соціально-побутової сфери, житлово-побутових умов та соціального захисту учнів	0,25	K40				
		5.3. Рівень методичного та дидактичного забезпечення навчально-виховного процесу	0,25	41. Ступінь забезпечення ПТНЗ підручниками, посібниками, довідковою літературою, методичними рекомендаціями щодо викладання навчальних предметів та організації практичної підготовки учнів (слухачів)	0,34	K41				
				42. Рівень використання електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі (відповідно до кількості працюючих викладачів, майстрів, інструкторів)	0,34	K42				
				43. Ступінь розроблення педагогічними працівниками навчально-методичної літератури, що використовується в навчальному процесі	0,32	K43				
		5.4. Стан охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу	0,30	44. Наявність служби охорони праці чи відповідальної особи	0,15	K44				
				45. Ступінь врахування питань охорони праці у колективному договорі та посадових інструкціях	0,15	K45				
				46. Рівень організації навчання та перевірки знань з охорони праці й безпеки життєдіяльності учнів, слухачів і працівників	0,17	K46				
				47. Стан проведення інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності, їх обліку	0,17	K47				
				48. Ступінь забезпечення учнів, слухачів, працівників ПТНЗ засобами	0,18	K48				

				індивідуального захисту відповідно до діючих нормативів						
				49. Ступінь дотримання учасниками навчально-виховного процесу вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності*	0,18	K49				
3. Рівень результативності здійснення ПТНЗ навчально-виробничої діяльності	0,28	6. Якість підготовки учнів, слухачів. 6.1. Рівень навчальних досягнень учнів, слухачів із професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки	0,50	50. Відсоток учнів, слухачів (від їх загальної кількості), які виконали ККЗ з професійно-теоретичної підготовки:		K50				
				– на початковому рівні*	0,10					
				– на достатньому і високому рівнях	0,20					
				51. Відсоток учнів, слухачів (від їх загальної кількості), які виконали ККЗ з професійно-практичної підготовки:		K51				
				– на початковому рівні*	0,10					
				– на достатньому і високому рівнях	0,20					
				52. Ступінь розбіжності показників навчальних досягнень самоаналізу і ККЗ: *		K52				
				– з професійно-теоретичної підготовки	0,20					
				– з професійно-практичної підготовки	0,20					
		6.2. Підсумкові результати	0,50	53. Відсоток учнів, слухачів (від їх загальної кількості), які виконали пробні кваліфікаційні роботи на достатньому і високому рівнях	0,20	K53				
				54. Відсоток учнів, слухачів (від їх загальної кількості), які склали державну кваліфікаційну атестацію на достатньому і високому рівнях	0,20	K54				
				55. Відсоток випускників (від їх загальної кількості), що одержали встановлені кваліфікаційні розряди	0,20	K55				
				56. Відсоток працевлаштованих випускників	0,15	K56				
				57. Відсоток працевлаштованих випускників за отриманою професією	0,15	K57				
				58. Відсоток випускників (від їх загальної кількості), які отримали дипломи з	0,10	K58				

				відзнакою						
4. Рівень управлінської, фінансово-господарської та комерційно-виробничої діяльності ПТНЗ	0,24	7. Рівень управлінської діяльності	0,50	59. Наявність розробленої та затвердженої Концепції розвитку ПТНЗ	0,20	K59				
				60. Ступінь відповідності планування діяльності навчального закладу вимогам Положення про організацію навчально-виробничого процесу	0,20	K60				
				61. Ступінь системності внутрішнього контролю (відповідність плану роботи, тем педагогічної ради виданим наказам)	0,20	K61				
				62. Стан виконаних рішень, що були прийняті за результатами внутрішнього контролю (рішення педради, накази, розпорядження)	0,20	K62				
				63. Стан співпраці з соціальними партнерами та роботодавцями	0,20	K63				
		8.Рівень організації фінансово-господарської та виробничо-комерційної діяльності	0,50	64. Відповідність використання коштів спеціального фонду статутній діяльності закладу державної форми власності/прибутку для суб'єктів ПТО інших форм власності	0,25	K64				
				65. Відсоток заборгованості за надання освітніх послуг та зданих в оренду приміщень *	0,25	K65				
				66. Стан впровадження енергозберігаючих технологій водо - енергоресурсів та рівень впровадження енергозберігаючих технологій	0,25	K66				
				67. Рівень своєчасності усунення недоліків та порушень (відповідно до актів перевірок)	0,25	K67				
Загальна оцінка	1,00		1,00				Блок 1			
			1,00				Блок 2			
			1,00				Блок 3			
			1,00				Блок 4			